

Öğretmen Mesleki Kimliği İçerikli Lisansüstü Ulusal Tezlerin Analizi*

Analysis of Graduate Theses Containing Teacher Professional Identity

Hacer ÖZAKYÜZ¹, Gönül GÜNEŞ²

¹Trabzon Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi. hacer_ozakyuz19@trabzon.edu.tr

²Trabzon Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Bölümü. gmgunes@trabzon.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Derleme/ Review Article

Makalenin Geliş Tarihi: 11.05.2022

Yayına Kabul Tarihi: 24.08.2022

ÖZ

Mesleki kimlik kavramı bireyin mesleğini profesyonel bakış açısıyla yorumlaması olarak açıklanabilir. Bu çalışmada, öğretmenlerin mesleki kimliğine yönelik yayınlanmış tüm lisansüstü tezlerin içerik analizi ile eğilimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Tarama merkezinden yararlanılmıştır. Tarama sonucu 60 lisansüstü tez, araştırmacılar tarafından belirlenen araştırma problemlerine cevap olacak şekilde incelenmiştir. Tezlerden; yayın dili, tez düzeyi, tezin yayın yılı, araştırma yöntemi-deseni, örneklem belirleme türü, örneklem genişliği, örnekleme dâhil olan öğretmenlerin branşı, veri analiz türü, konu alanı, anahtar kelimeler ve tezde kullanılan veri toplama araçları başlıklarını içeren form yardımı ile veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre tezlerde çoğunlukla nitel yöntemin ve durum deseninin kullanıldığı, çoğunlukla İngilizce öğretmenleri ile çalışıldığı ve verilerin çoğunlukla mülakat tekniği ile elde edildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte tezlerin daha çok yüksek lisans düzeyinde ve konu olarak da öğretmenlerin kimlik algularına ve kimlik gelişimlerine odaklanıldığı belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin mesleki kimliklerine yönelik çalışmaların farklı yöntemlerle incelenmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mesleki Kimlik, Öğretmen Mesleki Kimliği, İçerik Analizi

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the thematic content analysis and trends of all published postgraduate theses on the professional identity of teachers. For this purpose, Council of Higher

---

***Alıntılama:** Özakıyüz, H. ve Güneş, G. (2022). Öğretmen mesleki kimliği içerikli lisansüstü ulusal tezlerin analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(3), 2695-2720.

Education National Thesis Screening Center was used. As a result of the scanning, 60 postgraduate theses were examined to answer the research problems determined by the researchers. From theses, The form aid data were collected including the titles of publication language, thesis level, publication year of the thesis, research method-pattern, sampling type, sample size, branch of the teachers involved in the sample, data analysis type, subject area, keywords and data collection tools used in the thesis. According to the results of the research, it was determined that the qualitative method and case pattern were mostly used in the theses, mostly English teachers were studied, and the data were mostly obtained by interview technique. However, it has been determined that the theses are mostly focused on the master's level and the teachers' identity perceptions and identity development as a subject. As a result of the research, suggestions were made to examine the studies on the professional identities of teachers with different methods.

Keywords: Professional Identity, Teacher Professional Identity, Content Analysis

GİRİŞ

İnsanoğlu için “ben kimim ve beni diğer yaşayan insanlardan ayıran özellikler nelerdir?” sorularının cevapları, kendisini tanımlaması ve bu dünyada kendisine bir yer bulması için elzemdir. Bu soruların cevapları kişiyi toplumdaki insanlardan ayıran özellikler bütünüdür. Bu ifadeler kişinin bir nevi tanımlanmasına yol açar ve şahsi kimliğini oluşturur. Aynı bu şekilde mesleklerde tanımlanarak birbirinden ayrılır ve her birine farklı tanımlar ile profesyonel kimlikleri verilir. Öğretmenlik mesleği ülkemizde ilk olarak 13 Mart 1924 yılında, Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen, “Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu” birinci maddesi ile “devletin umumi hizmetlerinden talim ve terbiye vazifesini üzerine alan, müstakil sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir” şeklinde tanımlanmıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi, Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu, 1924). Bu resmi tanımlama ile öğretmenlik mesleği diğer mesleklerden ayrılarak kendisine ait bir kimliğe bürünmüştür.

Öğretmen mesleki kimliği; mesleğin felsefesini, ahlakını, anlamını, değerlerini, tutkularını ve iletişim şekillerini, öğretmenin birey olarak kendi içinde açıklamasıdır (Luehmann, 2007). Öğretmenin “Ben kimim?” ve “Nasıl bir öğretmenim?” sorularının cevaplarını eğitim ortamında kendisinin bulması ve kendi iç dünyasında öğretmenlik mesleğini anlamlandırması kişiye özel öğretmenlik mesleki kimliğidir (Kavrayıcı,

2019). Literatürde birçok öğretmenlik meslek kimliği tanımı bulunmaktadır lakin bu tanımlamaların ortak noktaları kişinin mesleğini kendi dünyasında nasıl tanımladığı, bireysel olarak öğretmenlik mesleğini içselleştirme biçimi, kendilerince ifade etmeleri ve uygulama şekilleri ile alakalıdır (Zembylas, 2003; Luehmann, 2007; Yaşar, Karabay ve Bilaloğlu, 2013; Girgin ve Şahin, 2019). Mesleki kimlik kavramı için kişinin profesyonel bakış açısı ile mesleğini yorumlaması ve sürekli yeniden şekillendirmesi, kavramın öğretmenin hem kişiliği hem de alt kimlikleri ile ilişkili olması, kişi ve içerik bağlamı ile yakından ilgilenmesi, meslek hayatı süresince aktif bir süreç olması dört kritik özellik olarak belirlenmiştir (Beijaard, Meijer ve Verloop, 2004).

Literatür incelendiğinde de mesleki kimliğin öncelikli olarak öğretmenin kişiliğinden, şahsına ait alt kimliklerden, sahip olduğu inanç ve değerlerden etkilendiği görülmektedir (Friesen ve Besley, 2013). Tüm bunların yanı sıra mesleki kimlik öğretmenin:

- Şahsına ait özellik olarak medeni durumundan, çocuk sahibi olup olmadığından, ruhsal yapısından, cinsiyetine ait özelliklerden,
- Ruhsal özellikleri olarak takdir duygusundan, güven duygusundan, bağlılık hissinden ve kariyer hayallerinden,
- Ait olduğu toplumun değer ve tutumlarından, ırkının özelliklerinden, sahip olduğu dini anlayışın doğru veya yanlışlarından,
- Sosyal hayatında kendisini konumlandırmasından ve kişisel imajından,
- Mesleki deneyimlerinden, öğretmenlik mesleğinin öğretmenin yaşadığı toplumdaki sosyal ve ekonomik statüsünden, görev yapılan okuldaki öğrenci çeşitliliğinden etkilendiği belirlenmiştir (Thea van Lankveld vd, 2017; Motallebzadeh ve Kazemi, 2018; Girgin ve Şahin, 2019; Britzman, 1993'den aktaran Kavrayıcı, 2019, s.3).

Bu denli fazla faktörden etkilenen mesleki kimlik kavramının durağan olması beklenemez. Bir öğretmenin mesleki kimliği; öğretmenlerin çalıştıkları durum

şartlarında, şahsi öğretim felsefeleri, tarzları ve tercihleri arasında sürekli değişim ve gelişim göstermektedir (Girgin ve Şahin, 2019). Thea van Lankveld ve arkadaşlarının (2017) çalışma sonuçları öğretmen olduktan sonra da öğretmen kimliğinin geliştiğini, bu gelişimin kişinin bireysel kimliğine bağlı alt kimliklerinden profesyonel, akademik, araştırmacı ya da aydın kimlikler üzerine inşa olduğunu göstermektedir.

Mesleki kimliğin oluşumu incelendiğinde, öğretmenin kendi sosyal ve toplumsal hayatında kabul edilen bir kimliği kazanma veya yeniden yapılandırmayı kapsayan bir süreç karşımıza çıkmaktadır (Coldron ve Smith, 1999). Öğretmenlik kimliğinin varoluşu, karmaşık ve değişken bir süreçtir ve bu süreçte birey öğretmen olmaya dair kişisel düşünceleri ve sosyal algısı arasındaki gerilimle mücadele eder (Beijaard, Meijer ve Verloop, 2004).

Her öğretmenin mesleki kimlik oluşum süreci birbirinden farklıdır ve değişik zaman safalarında başlar; örneğin kimi öğretmenler öğrenci oldukları örgün eğitimdeki deneyimlerini, nitelik ve özelliklerini; kimileri ise öğretmen adayı olduğu ve yetiştirildiği üniversite eğitimini temel alarak kimliğini oluşturur (Walkington, 2005). Girgin ve Şahin'in (2019) sınıf öğretmenleri özelinde mesleki kimliğin oluşumunu inceledikleri durum araştırmasında gönüllü öğretmenlere mesleki kimliklerini açığa çıkarabilecekleri etkinlikler uygulanmış ve araştırma sonucunda öğretmenlerin cevaplarına göre çoğunun mesleki kimlik oluşumunda lisans eğitimini dönüm noktası olarak gördükleri belirlenmiştir. Frisen ve Besley (2013) 109 gönüllü öğretmenin katılımıyla gerçekleştirdiği araştırmada benzer sonuca ulaşmış ve öğretmenlerin mesleki kimlik oluşturma sürecinde en önemli ve kritik adımın lisans öğretim süreci olduğunu belirlemiştir.

Mesleki kimlik; profesyonel alanda insanlarla ve çevreyle olan etkileşimle dinamik bir şekilde sürekli değişimle oluşmaya ve gelişmeye devam etmektedir (Olsen, 2008). Bu dinamik süreçte mesleki kimlik etkilendiği gibi birçok faktörde etkilemektedir. Mesleki kimliğin etkilediği öğelerin başında eğitim ile ilgili değişimlere uyum sağlayabilme, eğitim ortamındaki öğretim etkinlikleri ve öğretmenlerin mesleki gelişimleri gelmektedir (Beijaard, Verloop ve Vermunt, 2000). Bunun yanı sıra

öğretmenlerin mesleki kimliklerindeki değişiklikler, öğretmenlerin öğretmen eğitime bakış açısını ve deneyimlerini etkilediğini belirlenmiştir (Korthagen, 2004). Bir öğretmenin mesleki kimliği, meslekte kim olduğunu, nasıl bir öğretmen olduğunu tanımlaması; meslektaşları veya çevresindeki insanlarla kurduğu iletişimi, ders planını ve öğretim stratejisini belirlemektedir (Zemblas, 2003).

Tüm bunlar dikkate alındığında bu araştırmanın amacı mesleki kimlik kavramının Türk literatüründe nasıl bir yer ettiğini belirleyebilmek, mesleki kimlik kavramı alanında çalışmak isteyen araştırmacılar için fihrist görevi üstlenebilmek, alanyazında olası eksik kısımları açığa çıkartabilmek olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışma süresince aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- 1- Mesleki kimlik ile ilgili tezlerin yıllara göre dağılımı nasıl olmuştur?
- 2- Mesleki kimlik ile ilgili tezler hangi üniversite, anabilim dallarında yazılmıştır?
- 3- Mesleki kimlik ile ilgili tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri ve desenleri nelerdir?
- 4- Mesleki kimlik ile ilgili tezlerde kullanılan örneklem türleri, örneklem grubu, örnekleme dâhil olan öğretmen branşları ve örneklem büyüklüğü nedir?
- 5- Mesleki kimlik ile ilgili tezler hangi dilde ve düzeyde yapılmıştır?
- 6- Mesleki kimlik ile ilgili tezlerde hangi tekniklerle veri toplanmıştır?
- 7- Mesleki kimlik ile ilgili tezlerde kullanılan veri analiz yöntem türleri nelerdir?
- 8- Mesleki kimlik ile ilgili tezler hangi konular ile ilişkili olarak çalışılmıştır?
- 9- Mesleki kimlik ile ilgili tezlerde hangi anahtar kelimeler incelenmiştir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada ülkemizde Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından kabul edilen mesleki kimlik ile ilgili tüm tezlerin betimsel incelenmesi yapılmıştır. Bir durumu olabildiğince eksiksiz ve dikkatli bir şekilde tanımlayabilme adına gerçekleştirilen çalışmalar, düzeylerine göre araştırma türlerinden betimsel araştırma olarak adlandırılmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012, s.22). Araştırmacılar için zengin bir kaynak görevi gören betimsel araştırmalar (Ültay ve Çalık, 2012), fihrist görevini üstlenmektedir. Bu araştırma öğretmenlerin mesleki kimlikleri üzerinde çalışan ve YÖK tarafından kabul edilip ulaşabilinen tüm tezlerin doküman analizi tekniği ile incelenerek; fihrist görevini üstlenme adına ortaklıklarını veya farklılıklarını belirleyebilmek için tematik analiz ile yürütülmüştür.

Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında incelenen tezlere YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sitesinden ulaşılmıştır. Ulaşılan tezlere herhangi bir yıl sınırlaması getirilmemiştir. Mesleki kimlik ile ilgili ülkemizde yapılan ilk tez 2004 yılına aittir ve günümüze kadar farklı konu ve yöntemlerle birçok tez yayımlanmıştır. Tarama ana hatları ile üç kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda Ulusal Tez Merkezi ait arama motorunda “meslek” anahtar kelimesiyle yapılan taramada 2 binden fazla tez ortaya çıkmıştır. Daha sonra filtreleme bölümünden “kimlik” kelimesi ile tarama daraltılmış ve incelenmesi için muhtemel 46 tez kalmıştır. Tezler konu alanları üzerinden incelendiğinde 46 tezin içerisinde 3 adet sosyoloji, 2 adet diş hekimliği (diş hekimliğinde uzmanlık ve yüksek lisans), 1 adet gazetecilik, 1 adet çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, 1 adet fizyoterapi ve rehabilitasyon, 1 adet aile hekimliği (tıpta uzmanlık) ve 1 adet de spor alanına ait toplam 10 tezin, eğitim öğretim alanı dışında olduğu tespit edilerek araştırma dışı bırakılmıştır. Taramanın sağlamlasının yapılması adına ikinci kısımda, anahtar kelime olarak tarama bölümüne “kimlik”, filtreleme bölümüne de “meslek” kelimeleri yazılmış ve 56 tezin incelemeye uygun olduğu görülmüştür. Taramanın ilk kısmında olmayan ve bu filtreleme ile ortaya çıkan 9

tez de araştırma örnekleme dâhil edilmiştir. Taramanın son kısmında ise tarama bölümüne “öğretmen”, filtreleme bölümüne ise “kimlik” anahtar kelimeleri, alan kısmına da eğitim öğretim yazılmış ve bu filtreleme ile 45 adet tez tespit edilmiştir. Bu son tarama ile ilk iki taramada olmayan 21 tez de örnekleme dâhil edilmiştir. Taramalar sonucunda elde edilen 66 tez içerik üzerinden araştırmaya uygunluğu hakkında incelemeye alınmıştır. Eleme tezlerin özet kısımları okunarak yapılmış ve 5 tezin içerik açısından öğretmenlerin mesleki kimliği ile ilişkisinin olmadığı tespit edilmiş, 1 tezin de erişimine izin verilmediği görülmüş ve araştırmacısına e-mail yolu ile ulaşılmaya çalışılmış lakin herhangi bir dönüt alınamaması üzerine tez örneklem dışı bırakılmıştır. (Örneklem dışı bırakılan bu tez bu anahtar kelimeleri içeren ilk tez olması açısından önemli olmasına rağmen, araştırmanın tüm alt problemlerine cevap verilemeyeceği için elenmiştir.) Araştırma için belirlenen şartları sağlayan 60 adet tez Mart 2022 tarihinde örneklem olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Literatürdeki benzer formlar (Özenç ve Özenç, 2013; Şahin ve Başgöl, 2020) incelenerek, araştırma problemleri doğrultusunda “Mesleki Kimlik İçerikli Tezleri İnceleme Formu”, hazırlanmıştır. Buna göre form; dil, tez türü, tezin yılı, araştırma yöntemi-deseni, örneklem belirleme türü, örneklem genişliği, tezin örnekleme dâhil olan öğretmenlerin branşı, veri analiz türü, konu alanı, anahtar kelimeler ve tezde kullanılan veri toplama araçları başlıklarını içermektedir. Form bu hâli ile uzman görüşüne sunulmuş, uzman form başlıklarına tezin kabul edildiği üniversite/ enstitü ve bölüm sekmesinin eklenmesi yönünde görüş bildirmiş ve bu sekmeler de eklenerek forma son hâli verilmiştir.

Veri Analizi

Araştırmacı tarafından geliştirilen form rehberliğinde içerik analizi tekniği ile incelenen tezlerden elde edilen veriler excel dosyasına titizlikle kaydedilmiştir. Veriler ile ilgili uzman herhangi bir düzeltme istememiştir. Buna göre formda bulunan başlıklara göre veri eğer tezin içeriğinde belirtilmemiş ise formda ilgili tezin ilgili başlığına “belirtilmemiş” ifadesi eklenmiş, ifade ile ilgili araştırmacı kendi görüşünü

“araştırmacının görüşü” olarak belirtmiştir. Tezlerin örneklem türleri Büyüköztürk ve arkadaşlarının (2012) örneklem yöntemleri isimlendirmesine uygun olarak verilmiştir. Verilerin içerisinde karma yöntem kullanılan tezlerde, desen kodlamaları Cresswell Tipolojisinin (2003, s.206-211) 6 temel desen türüne göre yapılmıştır. Bunun dışında karma yöntem kullanılan tezler için örneklem belirleme türü, örneklem düzeyi gibi başlıklar tezin hem nitel hem de nicel kısmı için ayrı ayrı kodlanmıştır. Veri toplama tekniklerinin kodlanması ile oluşturulan tabloda (Tablo 4), tezlerin kullandığı her bir teknik ayrı frekans olarak kabul edilmiştir. Toplanan tüm veriler araştırmacı tarafından tekrar kontrol edilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Örneklem olarak belirlenen tüm tezler herhangi bir veri kaybı yaşanmaması adına dikkatli bir şekilde incelenmiş ve gene aynı sebepten veriler excel dosyasına kaydedilirken görünüm bölümünden satır veya sütunlar sabitlenerek işlem yapılmıştır. Verilerde hata yaşanmaması adına bir tez ile ilgili tüm veriler excel dosyasına girilmeden diğer teze geçilmemiştir. Tüm tezlerin kodlanması yaklaşık 15 gün boyunca sürmüştür. Tüm verilerin bulunduğu excel dosyası ikinci araştırmacıya gönderilmiştir. İki araştırmacı tarafından veriler içinden rastgele üçer tane tez seçerek bağımsız bir şekilde analiz edilmiştir (Çil, 2010; Bağ ve Çalık, 2017). Araştırmacının ve uzmanların analizleri uyum konusunda Miler-Huberman (1994) formülü ile test edilmiş bu formüle göre [Güvenirlik = Görüş Birliği/(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] uyumun %95 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca verilerde sağlama işlemi adına geriye doğru bulgulardan temalara, temalardan da kodlara doğrulama yapılmıştır. Son olarak araştırma metni, anlam bütünlüğü ve akıcılığı sağlama amacıyla eğitim yönetimi uzmanına kontrol ettirilmiştir.

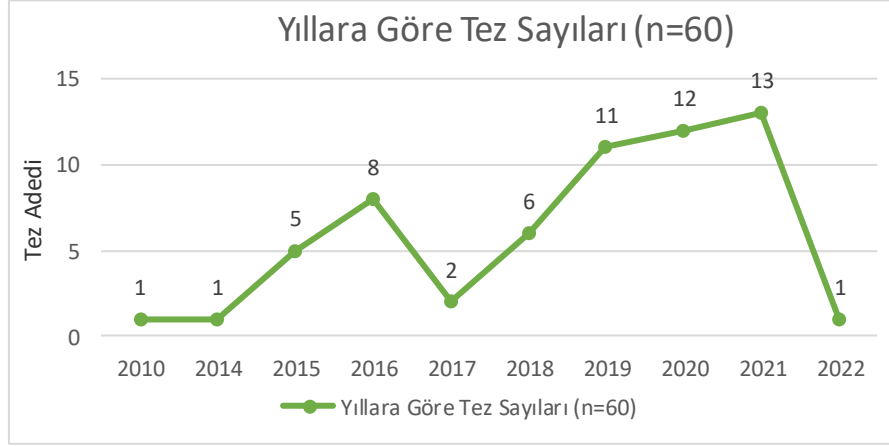
Etik Kurallara Uygunluk

Bu çalışmada Yüksek Öğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde yer alan tüm kurallara uyulmuş ve yönergenin ikinci bölümünde yer alan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” içinden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizinden elde edilen bulgular, alt problemler doğrultusunda grafik ve tablolarla sunulmuştur. Mesleki kimlikle ilgili tezlerin yayımlandıkları yıllara göre analizi frekans dağılımı olarak Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Tezlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 1 de görüldüğü gibi 2022 yılı henüz yeni başladığı dikkate alınır, “mesleki kimlik” ile ilgili tezlerin 2017 yılındaki azalışı hariç genel olarak artışta olduğu görülmektedir.

Tezlerin kabul edildiği üniversiteler temasına yönelik oluşturulan kodların frekans dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Tezin Yazıldığı Üniversiteler

Tezin Yazıldığı Üniversite	f	Tezin Yazıldığı Üniversite	f
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	18	Anadolu Üniversitesi	1
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	6	Ankara Üniversitesi	1
Bahçeşehir Üniversitesi	5	Bursa Uludağ Üniversitesi	1
Gaziantep Üniversitesi	3	İnönü Üniversitesi	1
Gazi Üniversitesi	3	İstanbul Bilgi Üniversitesi	1
Hacettepe Üniversitesi	3	İstanbul Üniversitesi	1

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2	Kocatepe Üniversitesi	1
Çağ Üniversitesi	2	Maltepe Üniversitesi	1
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	2	Marmara Üniversitesi	1
Çanakkale Üniversitesi	2	Çukurova Üniversitesi	1
Trakya Üniversitesi	1	Erciyes Üniversitesi	1
Mersin Üniversitesi	1	Uşak Üniversitesi	1

Tezlerin yazıldığı üniversiteler, Tablo 1 incelendiğinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (n=18) “öğretmenlerin mesleki kimliği” konulu tezler konusunda nicel anlamda diğer üniversitelere nazaran baskın olduğu tespit edilmiştir. Orta Doğu Üniversitesi'ni sırasıyla Abant İzzet Baysal Üniversitesi (n=6) ve Bahçeşehir Üniversitesi'nin (n=5) izlediği görülmektedir.

Tezlerin yazıldığı bölümler temasına yönelik oluşturulan kodların frekans dağılımı Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Tezlerin Yazıldığı Ana Bilim Dalları Bölümler

Bölümler	<i>f</i>
İngilizce Öğretmenliği veya İngiliz Dili Bölümü	31
Eğitim Bilimleri Bölümü	16
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	3
İlköğretim Bölümü	3
Müzik Eğitimi Bölümü	2
Matematik Bölümü	1
Bilgisayar Bölümü	1
Sosyal Bilgiler Bölümü	1
Kültürel İncelemeler Bölümü	1
Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü	1
Toplam	60

Tezlerin yazıldığı ana bilim dallarının çözümlenmesine ait veriler Tablo 2 olarak sunulmuştur. Tablo 2 incelendiğinde örneklemin yarısından fazlasının “İngilizce Öğretmenliği veya İngiliz Dili” Bölümüne (n=31) ait olduğu tespit edilmiştir. İngilizce

Öğretmenliği veya İngiliz Dili bölümünü sırasıyla Eğitim Bilimleri Bölümü (n=16), Beden Eğitimi ve Spor (n=3) ve İlköğretim (n=3) bölümlerinin takip ettiği görülmektedir. Birer tezin ise Matematik, Bilgisayar, Sosyal Bilgiler, Kültürel İncelemeler ve Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümlerine ait olduğu saptanmıştır.

Tezlerin araştırma yöntem ve desenleri temasına yönelik oluşturulan kodların frekans dağılımı Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Tezlerin Araştırma Yöntemleri ve Desenleri

Araştırma Yöntemi	Araştırma Deseni	f
NİTEL ARAŞTIRMA	Durum Araştırması	20
	Anlatı Araştırması	5
	Olgu Bilim Araştırması	4
	Gömülü Teori Araştırması	2
	Desen Türü Belirtilmemiş	2
	Metafor Araştırması	1
	Karşılaştırmalı Eğitim Araştırması	1
	TOPLAM	35
NİCEL ARAŞTIRMA	İlişkisel Tarama Araştırması	5
	Tarama Araştırması	4
	Betimsel Araştırma	3
	TOPLAM	12
KARMA YÖNTEM	Sıralı Açıklayıcı Desen	5
	Desen türü belirtilmemiş	4
	Sıralı Keşfedici Desen	2
	Yakınsayan Paralel Desen	1
	Üçgenleme Deseni	1
	TOPLAM	13
GENEL TOPLAM		60

Mesleki kimlik ve öğretmen kimliği ile ilgili tezlerin araştırma yöntem ve desenleri Tablo 3 de incelendiğinde; 60 tezin 35'inde nitel yöntem, 12'sinde nicel yöntem, 13'ünde ise karma yöntem tercih edildiği tespit edilmiştir. Nitel yöntemi tercih eden araştırmacıların büyük çoğunluğu durum araştırması desenini (n= 20) kullanırken, anlatı araştırması (n=5), olgu bilim araştırması (n=4), gömülü teori araştırması (n=2), metafor araştırması (n=1) ve karşılaştırmalı eğitim araştırma (n=1) desenleri de araştırmacılar tarafından tercih edilmiştir. Nitel yöntemi tercih eden tezlerin ikisinde ise desen türü belirtilmemiştir. Nicel yöntemi tercih eden araştırmacılar tarafından ise ilişkisel tarama

(n=5), tarama (n=4) ve betimsel (n=3) araştırma desenlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Nicel yöntem kullanılan tezlerde deseni belirtilmemiş teze rastlanmamıştır. Karma yöntemi tercih eden araştırmacılar ise sıralı açıklayıcı (n=5), sıralı keşfedici (n=2), yakınsayan paralel (n=1) ve üçgenleme (n=1) desenlerini tercih etmişlerdir. 4 karma tezin ise deseni belirtilmemiştir.

Tezlerin örneklem türleri, grubu ve branşına yönelik oluşturulan kodların frekans dağılımı Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Tezlerde Kullanılan Örneklem Türleri, Grubu, Branşları

Tema	Kategoriler	f
ÖRNEKLEM TÜRÜ	Amaçsal Örneklem	31
	Seçkisiz Örneklem	19
	Tabakalı Örneklem	3
	Evren Örneklem	1
	Belirtilmemiş	10
	TOPLAM	64
ÖRNEKLEM GRUBU	Öğretmen	31
	Öğretmen Adayı	22
	Akademisyen	3
	Birden Fazla Grup	3
	Yönetici	1
	TOPLAM	60
ÖRNEKLEM BRANŞI	İngilizce Öğretmeni	29
	Farklı Branşlar	18
	Beden Eğitimi ve Spor	3
	Matematik Öğretmeni	3
	Sınıf Öğretmeni	2
	Sosyal Bilgiler Öğretmeni	1
	Bilişim Teknolojileri Öğretmeni	1
	Müzik Öğretmeni	1
	Yönetici Grubu (Branşı Yok)	1
	Psikolojik Hizmetler	1
	TOPLAM	60
	ÖRNEKLEM BÜYÜKLÜĞÜ	25'e kadar katılımcı
26- 50 arası katılımcı		6
51- 100 arası katılımcı		3
100-200 arası katılımcı		3
200 ve üstü katılımcı		22
TOPLAM		66

Tablo 4 tezlerin örnekleme tekniği incelendiğinde tezlerin çoğunluğunun amaçsal örneklem (n=31) türünü tercih ettiği görülürken, ikinci sırada seçkisiz örneklem (n=19), üçüncü sırada tabakalı örneklem (n=3) karşımıza çıkmaktadır. 1 tezde belirlediği evrenin tümüne örneklem olarak ulaşıldığı görülmektedir. 10 tezin ise örneklem türünü belirtmediği tespit edilmiştir.

Tablo 4'e göre katılımcıların ait olduğu örneklem grupları incelendiğinde ise tezlerin yarısından fazlasının öğretmenler ile çalıştığı görülmüştür. Öğretmenleri sırasıyla eğitim fakültelerinde öğrenci olan öğretmen adayları ve akademisyenler izlemektedir. 3 tez, birden fazla gruptaki katılımcıyı tezlerine dâhil etmiştir. 1 tezin ise okul idarecileri ile çalıştığı tespit edilmiştir. Tablo 4'e göre tezlerin büyük bir çoğunluğunun İngilizce Öğretmenliği (n=29) ile çalıştığı, 18 tezin birden fazla branş ile çalıştığı, üçer tezin beden eğitimi, spor ve matematik öğretmenliği, 2 tezin ise sınıf öğretmenliği branşı ile çalıştığı görülmektedir. Diğer branşların ise birer tane tezde çalışıldığı tespit edilmiştir.

Tezlerin belirledikleri örneklem büyüklüğü Tablo 4'te incelendiğinde tezlerin çoğunlukla sayısı 25 i geçmeyen katılımcı aralığını tercih ettikleri saptanmıştır. Frekans açısından ikinci en yüksek değere sahip olan örneklem sayısının 200 katılımcı ve fazlası grubunun olduğu görülmektedir. Ayrıca Tablo 4'e göre sayısal anlamda arada kalan katılımcı gruplarının (26- 50 arası, 51- 100 arası ve 100-200 arası katılımcı) en az düzeyde tercih edildiği belirlenmektedir.

Tezlerin yazım dilleri ve düzeyleri temasına yönelik oluşturulan kodların frekans dağılımı Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Tezlerin Yazım Dili ve Düzeyleri

Tema	Kod	f
YAZIM DİLİ	İngilizce	36
	Türkçe	24
TOPLAM		60
DÜZEYİ	Yüksek Lisans	41
	Doktora	19
TOPLAM		60

Tablo 5'te görüldüğü gibi mesleki kimlik ile ilgili tezlerin yazım dilleri ve düzeyleri incelendiğinde, tezlerin 35'inin İngilizce dilinde yazıldığı, 25'inin ise Türkçe yazıldığı

bununla beraber 41 tanesinin yüksek lisans, 19 tanesinin ise doktora düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tezlerin veri toplama araçları temasına yönelik oluşturulan kodların frekans dağılımı Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Tezlerin Veri Toplama Araçları

Tema	Kod	f
VERİ TOPLAMA ARACI	Yarı Yapılandırılmış Mülakat	34
	Ölçek	23
	Gözlem	18
	Demografik Bilgi Formu	15
	Odak Grup Görüşmesi	9
	Alan Notları	7
	Günlükler	4
	Etkinlikler	3
	Portfolyo	1
	TOPLAM*	

* Tezlerde birden fazla veri toplama aracı kullanıldığı için toplam araç çeşidi üzerinden verilmiştir.

Tablo 6’ya göre tezlerde veri toplamak için en fazla yarı yapılandırılmış mülakat (n=34), ölçek (n=23) ve gözlem (n=18) tekniği kullanılmıştır. Bu araçların dışında demografik bilgi formu (n=15), odak grup görüşmesi (n=9), alan notları (n=7), günlükler (n=4), uygulamaya dair etkinlikler (n=3) ve portfolyo (n=1) kullanılan diğer teknikler arasına girmiştir.

Tezlerin veri analiz yöntemleri temasına yönelik oluşturulan kodların frekans dağılımı Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Tezlerde Kullanılan Veri Analiz Yöntemleri

Tema	Kod	Kategori	f	
VERİ ANALİZ YÖNTEMİ	NİTEL	İçerik Analizi	22	
		Betimsel Analiz	9	
		Belirtilmemiş	3	
		TOPLAM		34
	NİCEL	<i>t</i> testi		16
		Anova		15
		Korelasyon		11
Varyans Analizi			8	

	Doğrulayıcı Faktör Analizi	7
	Regresyon	3
	Belirtilmemiş	3
	Mann Whitney U	2
	Manova	1
	Mancova	1
	TOPLAM	67

Tablo 7 incelendiğinde nitel yöntemi tercih eden tezlerin çoğunlukla içerik analizini (n=22) tercih ettiğini, betimsel analizin ise daha az tercih edildiği belirlenmiştir. Nicel yöntemin kullanıldığı tezlerde ise çoğunlukla T Testi (n=16), Anova (n=15) ve Korelasyon (n=11) analiz tekniklerinin tercih edildiği belirlenmiştir. Bunun dışında Varyans Analizi, Doğrulayıcı Faktör Analizi, Regresyon, Mann Whitney U, Manova ve Mancova analiz yöntemlerinin tercih edildiği belirlenmiştir. 3 nitel tezde ise analize dair herhangi bir yöntem bilgisine rastlanmamıştır.

Tezlerin konuları temasına yönelik oluşturulan kodların frekans dağılımı Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Tezlerin Konu Alanlarına Göre İncelenmesi

Tema	Kod	f
KONUSU	Öğretmen Kimlik Algısı	14
	Öğretmen Kimliğinin Gelişimi	13
	Mesleki Kimlik Oluşumu	6
	Uygulama ve Kimlik Algısı	4
	Kimlik Algısı ve Benlik Algısı	2
	Diğer	21
TOPLAM		60

Örnekleme dâhil olan tezlerin konu alanları incelendiğinde 60 tez, konuları itibari ile 26 farklı kod altında Tablo 6’da gösterilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde tezlerin en fazla öğretmen kimlik algısı (n=14) ile ilgili olduğu görülmüştür. Öğretmen kimlik algısını sırasıyla öğretmen kimliğinin gelişimi (n=13), mesleki kimliğin oluşumu (n=6) uygulama ve kimlik algısı (n=4), kimlik algısı ve benlik algısı (n=2) konuları izlemektedir. Bu konuların dışındaki diğer (n=21) konulara (Kimlik Algısı ve Öz Yeterlilik, Mesleki Gelişim ve Kimlik Oluşumu, Mesleki Gelişim ve Oluşumu, Duygusal Zekâ ve Mesleki Bilgileri, Duygusal Emeği Mesleki Kimliğe Etkisi, 21.yy

Öğrenen Becerileri, Üst Bilişsel Farkındalık Düzeyi, Öğretmen Mesleki Kimliği, İletişim ve Mesleki Kimliğe Etkisi, Mesleki Kimlik, Öz Yeterlilik İnancı ve Motivasyon Arasındaki İlişki, Mesleki Kimlik ve Özerklik, Duygusal Emeği Mesleki Kimliğe Etkisi, Mesleki Kimlik ve Mesleki Gelişim Görüşleri, İletişim ve Mesleki Kimliğe Etkisi, Öğretmen Deneyimi ve Mesleki Kimlik, Öğretmen Kimliği Örgütsel Vatandaşlık, Blog Kullanımı ve Kimlik Algısı, Kimlik Algısı ve Psikolojik İyi Oluş, Kimlik Algısı, Örgütsel Bağlılık, Öğretmen Kimliğinin Yeniden Yapılandırılması, Öz Yeterlilik İnançları, Öğretmen Motivasyonu ve Mesleki Kimlik, Ölçek Geliştirme, Sınıf Yönetimi Yeterliliği gibi 21 farklı konuya) sadece birer kez rastlanmıştır.

Tezlerde kullanılan anahtar kelimeler temasına yönelik oluşturulan kodların frekans dağılımı Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Tezlerin Anahtar Kelimeleri

Tema	Kod	f
ANAHTAR KELİMELER	Öğretmen kimliği	33
	Mesleki kimlik	24
	İngilizce öğretmeni	15
	Öğretmen adayları	12
	Öğretmenlik mesleği	6
	Diğer	166
TOPLAM		256

Tezlerde anahtar kelime olarak 256 farklı kelime veya kelime grubu kullanılmıştır. Tablo 9’a göre en çok öğretmen kimliği (n=33) kelime grubu anahtar kelime olarak tercih edilmiştir. Mesleki kimlik (n=24), İngilizce öğretmeni (n=15), öğretmen adayları (n=12) ve öğretmenlik mesleği (n=6) kelime grupları sıralanmıştır. Bu anahtar kelimenin dışında yer alan ve diğer kodu ile kodlanan (n=166) anahtar kelimelerin bazıları kırsal öğretmen kimliği, müzik eğitimi, olası benlikler, yabancı di eğitimi ve üstbilişsel farkındalık gibi daha spesifik anahtar kelimelerdir ve bu anahtar kelimeler sadece bir kez tekrar edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ülkemizde öğretmenlerin mesleki kimliğine yönelik YÖK tarafından kabul edilen tezlerin belirli başlıklar hâlinde araştırmacılara bütünsel bir bakış açısı kazandırma amacıyla içerik analizi yöntemi ile yürütülen bu çalışmada verilerden elde edilen bulgular bu bölümde tartışılmıştır. Tezlerin kabul edilme tarihleri incelendiğinde 2017 yılı itibari ile giderek artan bir grafik oluşturduğu göz önüne alındığında öğretmenlerin mesleki kimlikleri konusunun oldukça güncel ve giderek önem kazanan bir konu olduğu söylenebilmektedir. Mesleki kimlik kavramının güncelliğine dair literatürde birçok yayın bulunmaktadır (Ortaçtepe, 2015; Rodrigues ve Mogarro, 2019) Mesleki kimlik kavramının bu kadar güncel olarak çalışılmasında kavramın durağan olmaması, öğretmenin mesleki hayatı ile paralel olarak gelişerek şekillenmesinin (Beijard, Meijer ve Verlop, 2004) katkısı yadsınamaz.

Çözümlemesi yapılan 60 tezde nitel araştırma yöntemini tercih eden araştırmacıların çoğunlukta olduğu, bununla birlikte nicel ve karma yönteminde nitel yönetime kıyasla az da olsa tercih edildiği belirlenmiştir. Bu sonuçla paralel olarak araştırmalarda nitel yöntemin çoğunlukta olmasına yönelik farklı çalışmalar alanyazında bulunmaktadır (Bağ ve Çalık, 2017; Şimşek vd., 2017; Wu ve Chen, 2020; Bilici ve Yılmaz, 2021). Nitel yöntemin tercih edilir olmasındaki sebepler irdelendiğinde nitel yöntemin “Ben öğretmen olarak kimim?” sorusunun cevabını arayan mesleki kimliği (Kavrayıcı, 2019) nasıl olmuş diye çözümleyebiliyor olması (Wilinng, 2013), mesleki kimliğin kavram olarak bir sürece karşılık geldiği ve nitel yöntemin sürecin şekillenmesine dair verileri betimleyerek araştırmacılara bir öz hâlinde sunulmasına katkı sağladığı düşünüldüğünde ve sürece dair derin bilgiyi araştırmacılara sunabilmesinin, nitel yöntemin tercih edilmesi sonucunun kabul edilir olmasını sağlamaktadır (McMillan ve Schumacher, 2010; Creswell, 2012; Frisen ve Besley, 2013). Bunun dışında tercih sebebi olarak nitel yöntem araştırmacıya az sayıda örnekleme (Creswell, 2013) ulaşabilme, ölçek gibi çözümlemesinin sayısal bilgi veya üst düzey bilgisayar programlarının kullanımını zorunlu kılan veri toplama araçlarına ihtiyaç duymadan salt bilgiye ulaşabiliyor olma

imkânı sunması söylenebilir. Nitekim bu araştırmanın bulguları da göstermektedir ki, nitel yöntemler nicel ve karma yöntemlerden daha fazla tercih edilmektedir.

Tezlerin tercih ettikleri desenler incelendiğinde ise baskın şekilde çoğunluğun durum çalışmalarında (Tablo 1) olduğu görülmektedir. Mesleki kimliğin karmaşık bir süreç oluşu göz önüne alındığında ve durum çalışmalarında karmaşık süreçleri farklı kaynaklardan elde ettiği verilerle irdelemede kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013) olması bu sonuca dayanak gösterilebilir. Durum çalışmalarının bu kadar fazla olması veri toplama araçlarını, veri analiz tekniklerini etkilemiş durumdadır. Mesleki kimlik ile ilgili tezlerin kullandığı veri toplama araçları incelendiğinde en fazla tercih edilen aracın yarı yapılandırılmış mülakatlar olduğu dikkati çekmektedir. Araştırmacıların ulaşmak istedikleri derinlemesine bilgiyi mülakatlar yolu ile elde ettikleri söylenebilir. Çünkü başarılı bir mülakat araştırmacıya katılımcının şahsi düşüncelerini ve inanışlarını tarafsız bir şekilde sunabilmektedir (Büyüköztürk, vd., 2013). Bu durumun araştırmacıya konu ile ilgili olarak derinlemesine süreç bilgisini sağladığı söylenebilmektedir. İkinci en çok tercih edilen veri toplama aracı ise ölçektir. Araştırma bulguları incelendiğinde karma ve nicel yöntemin kullanıldığı tez toplam sayısının nitel yöntemin kullanıldığı tezlere sayısal anlamda yakın olduğu görülmektedir. Bu durum ölçeklerin ikinci en yüksek veri toplama aracı olmasını açıklıyor durumdadır. Ölçeklerin, ölçme işlemini kolaylaştırmanın yanında ölçüm işlemine bilimselliğide kazandırmasının (Tavşancıl, 2014) tercih edilmesine sebep olduğu söylenebilir. Veri toplama araçlarına bağlı olarak veri analiz tekniklerinde en fazla içerik analizinin tercih edildiği, bu duruma hem nitel çalışmaların hem de veri toplama araçlarındaki yarı yapılandırılmış mülakatların sayıca fazlalığının sebep olduğu söylenebilmektedir.

Tezlerin tercih ettikleri araştırma yöntemlerinin etkiledikleri bir diğer sonuç ise örneklem aralıklarıdır. Araştırma sonucuna göre tezlerin çoğunluğu 25 katılımcıya kadar çalışma grubu ile çalışmıştır. Bunun en büyük sebebi bu araştırmanın bir diğer sonucu olan tezlerin çoğunluğunun nitel yöntemi tercih etmeleri ile bağlantılı olduğu yorumu yapılabilir. Çünkü nitel araştırmaların sayısal anlamda daha fazla katılımcı gibi bir kaygıları yoktur (Baltacı, 2018). Araştırmacılar tarafından en çok tercih edilen ikinci

örneklem aralığının ise 200 katılımcı ve üstü olduğu belirlenmiştir. Bu durumun nedeni üzerinde durulduğunda nicel araştırmaların veya karma araştırmaların nicel boyutlarında katılımcı sayısının nicelik olarak fazla olması ile olabildiğince doğru genellemelere ulaşma kaygısının varlığı hakkında yorum yapılabilir.

Öğretmenlerin mesleki kimliklerine yönelik tezlerin çalışıldığı üniversitelere bakıldığında, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin (ODTÜ) 18 tez ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu durum incelendiğinde ODTÜ'de ağırlıklı olarak mesleki kimlik konusu ile çalışıldığı yorumu yapılabilir. ODTÜ'yü Abant İzzet Baysal Üniversitesi ve Bahçeşehir Üniversitesi'nin takip ettiği görülmektedir. Tezlerin hangi bölümlerce çalışıldığı incelendiğinde ise baskın bir çoğunlukla İngilizce Öğretmenliği veya İngiliz Dili Edebiyatı bölümlerine ait olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durumun sebepleri incelendiğinde öğretmenlerin mesleki kimliğine yönelik alanyazının çoğunlukla İngilizce olduğu yerli literatürün ise oldukça kısıtlı olduğu söylenebilir (Girgin ve Şahin, 2019, Kavrayıcı, 2019). Bunun dışında mesleki kimliğin öğretmenin yaşadığı toplumdan, kültürden sahip olduğu dinî inançtan etkilendiği düşünüldüğünde (Motallebzadeh ve Kazemi, 2018; Friesen ve Besley, 2013) İngilizce öğretmenlerinin, öğrencilerine yeni bir dil öğretmeye çalışıyor olmalarının (Norton, 2011) mesleki kimliklerini etkilemesi ile yaşanan çatışmanın araştırılmasına yönelik olduğu söylenebilir. İngiliz edebiyatı veya İngilizce öğretmenliği bölümüne ait tezlerin sayıca diğer bölümlere oranla fazla sayıda olması katılımcıların branşlarını da etkilemektedir. Araştırmacıların çoğunlukla çalıştığı öğretmen branşının İngilizce öğretmenliği olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç ayrıca dil öğreten öğretmenlerin kimliğine yönelik araştırmaların son derece güncel olması ile de açıklanabilir (Hong, Francis ve Schutz, 2018). Bununla birlikte tezlerin çoğunluğunun İngiliz Edebiyatı veya İngilizce Öğretmenliği Bölümüne ait olarak yazılması, tezlerin yazım dillerini de etkilemiş durumdadır. Tezlerin yazım dilleri incelendiğinde İngilizceyi tercih ettikleri görülmektedir. Ayrıca tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde olduğu bilgisini de bize vermektedir. Lisansüstü eğitim alan bireylerin daha çok yüksek lisans eğitimi

alanlar olduğu göz önünde bulundurulduğunda ortaya çıkan bu sonuç da olağan kabul edilebilir.

Tezlerde veri toplama amacıyla kullanılan örneklem türleri incelendiğinde ise en çok tercih edilen yöntemin amaçsal örneklem olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Amaçsal örneklem kullanan bir araştırmacı problem durumu anlamlandırmaya, ilişkileri incelemeye ve keşfetmeye yönelik çalışırlar (Büyüköztürk, 2012). Bu bilgi doğrultusunda araştırmacıların komplike ve dinamik bir süreç olan öğretmenlerin mesleki kimliğini (Frisen ve Besley, 2013) amaçsal örneklem kullanarak anlamlandırması kabul edilebilir. Söz konusu öğretmenlerin mesleki kimliği olduğundan dolayı araştırmacıların çoğunlukla öğretmenler ile çalışması tahmin edilebilirken, öğretmen adayları ile çalışan araştırmacı sayısında oldukça fazladır. Bu durum öğretmen adaylarının içinde oldukları lisans eğitim sürecinin mesleki kimlik oluşumunda kritik bir dönem olarak kabul edilmesi (Frisen ve Besley, 2013) sonucu olabilir.

Tezler araştırma konuları açısından incelendiğinde ise ele aldıkları konuların çok çeşitli olduğu görülmektedir. Alanyazında tekrara düşmeme çabası bu durumu açıklayabilir. Lakin tezlerin daha çok mesleki kimlik algısını araştırdığı hemen ardından da mesleki kimliğin gelişimi konusunun ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde mesleki kimlik alanında çalışan araştırmacıların özellikle öğretmenlerde mesleki kimlik algısını belirlemeyi amaçladıkları (Ulubey, Yıldırım ve Alparslan, 2018; Çelik ve Kalkan, 2019; Beijaard, Verloop ve Vermunt, 2000) çalışmalara rastlanmaktadır.

Anahtar kelimeler açısından tezler incelendiğinde ise tezlerde toplam 256 farklı anahtar kelimenin var olduğu belirlenmiştir. Bu çok sayıdaki farklılık tezlerin her birinin özgün konulara odaklanmaya çalışmaları ile açıklanabilir. Bu araştırmanın diğer bir sonucu olan tez konularındaki çeşitlilik bu sonucu destekler niteliktedir. Anahtar kelimeler incelendiğinde en çok tekrar eden kelime grubunun öğretmen kimliği olduğu görülmektedir. Kimlik kavramının incelemesine yönelik birçok çalışma (Izadinia, 2013;

Fejes, 2013; Uluyol ve Şahin, 2018; Ulubey, Yıldırım ve Alparslan, 2018; Çelik ve Kalkan, 2019) literatürde bulunmaktadır.

Araştırma süresince elde edilen tecrübeler sonucunda alanda çalışmak isteyen diğer araştırmacılara yönelik öneriler aşağıda sıralanmıştır;

1- Bu araştırmanın bir sonucu olarak da ortaya çıkan öğretmenlerin mesleki kimliğine yönelik çalışmaların çoğunlukla İngilizce öğretmenleri ile yapıldığı göz önüne alındığında, literatüre katkı amacıyla farklı branş öğretmenlerinin mesleki kimliği konusunda çalışmalar yapılabilir.

2- Mesleki kimliğe yönelik araştırmaların çoğunlukla nitel yöntemle yapıldığı bu çalışma ile belirlenmiştir. Bu durumdan yola çıkılırsa farklı yöntemlerle yapılacak olan araştırmalara alanyazında ihtiyaç bulunmaktadır.

3- Mesleki kimlik kavramı eğitim öğretim konusunda farklı çalışma alanları ile ilişkilendirilerek araştırma konusu olarak kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- Bağ, H., & Çalık, M. (2017). İlköğretim düzeyinde yapılan argümantasyon çalışmalarına yönelik tematik içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 42(190), 281-303. doi:10.15390/eb.2017.6845
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bitlissos/issue/38061/399955> adresinden erişilmiştir.
- Beijaard, D., Verloop, N., & Vermunt, J. D. (2000). Teachers' perceptions of professional identity: An exploratory study from a personal knowledge perspective. *Teaching and teacher education*, 16(7), 749-764. doi:10.1016/S0742-051X(00)00023-8
- Beijaard, D., Meijer, P. C., & Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and Teacher education*, 20, 107-128. doi:10.1016/j.tate.2003.07.001
- Bilici, S., & Yılmaz, R. M. (2021). Research trends in educational digital story studies: 2008-2019. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 50(2), 614-648. doi: 10.14812/cuefd.822000
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (13. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, H. R., & Kalkan, Ö. K. (2019). Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimliği algıları: Pamukkale Üniversitesi örneği. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(2), 351-365. doi: 10.12984/egeefd.628810
- Fejes, A., & Köpsén, S. (2014). Vocational teachers' identity formation through boundary crossing. *Journal of Education and Work*, 27(3), 265-283. doi:10.1080/13639080.2012.742181
- Friesen, M. D. & Besley, S. C. (2013). Teacher identity development in the first year of teacher education: A developmental and social psychological perspective. *Teaching and Teacher Education*, 36, 23-32. doi: 10.1016/j.tate.2013.06.005
- Girgin D. & Şahin Ç. (2019). Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşum süreçlerinin incelenmesi: Bir durum çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(3), 1174-1204. doi: 10.14689/issn.2148-624.1.7c.3s.12m
- Izadinia, M. (2013). A review of research on student teachers' professional identity. *British Educational Research Journal*, 39(4), 694-713. doi:10.1080/01411926.2012.679614

- Kavrayıcı, C. (2019). *Öğretmenlerin mesleki kimlik alguları ve örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Korthagen, F. A. (2004). In search of the essence of a good teacher: Towards a more holistic approach in teacher education. *Teaching and teacher education*, 20(1), 77-97. doi: 10.1016/j.tate.2003.10.002
- Luehmann, A. L. (2007). Identity development as a lens to science teacher preparation. *Science Education*, 91(5), 822–839. doi:10.1002/sce.20209
- McMillan, J. H., & Schumacher, S. (2010). *Research in education: evidence-based inquiry*, MyEducationLab Series. Pearson.
- Motallebzadeh, K., & Kazemi, B. (2018). The relationship between EFL teachers' professional identity and their self-esteem. *Cogent Education*, 5(1), 1-9. doi: 10.1080/2331186X.2018.1443374
- Norton, B., & Toohey, K. (2011). Identity, language learning, and social change. *Language teaching*, 44(4), 412-446. doi: 10.1017/S0261444811000309
- Olsen, B. (2008). How Reasons For Entry Into The Profession Illuminate Teacher Identity Development. *Teach Educ Q*, 35: 23-40. <https://www.jstor.org/stable/23478979> adresinden erişilmiştir.
- Ortaçtepe, D. (2015). EFL teachers' identity (re) construction as teachers of intercultural competence: A language socialization approach. *Journal of Language, Identity & Education*, 14(2), 96-112. doi: 10.29329/mjer.2018.172.22
- Özenç, E. G., & Özenç, M. (2013). Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 171(171), 13-28. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1144424> adresinden erişilmiştir.
- Rodrigues, F., & Mogarro, M. J. (2019). Student teachers' professional identity: A review of research contributions. *Educational research review*, 28, 100286. doi:10.1016/j.edurev.2019.100286
- Şahin, Ö. & Başgöl, M. (2020). PISA üzerine yapılan lisansüstü tezlerin doküman analizi ile incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 50-66. <https://dergipark.org.tr/en/pub/adeufebder/issue/55094/694852> adresinden erişilmiştir.
- Tavşancıl E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel yayınevi.
- Thea van Lankveld, T., Schoonenboom, J., Volman, M., Croiset, G., & Beishuizen, J. (2017). Developing a teacher identity in the university context: A systematic review of the literature. *Higher Education Research & Development*, 36(2), 325-342. doi: 10.1080/07294360.2016.1208154

- TBMM (1924). Orta Tedrisat Kanunu 1. Madde. <https://bit.ly/37kzm1I/> Erişim Tarihi: 27 Mart 22
- Ulubey, Ö., Yıldırım, K., & Alpaslan, M. M. (2018). Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programının öğretmen adaylarının öğretmen kimliği algısına etkisinin incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 48-55. doi: 10.21666/muefd.403519
- Uluyol, Ç., & Şahin, S. (2018). Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Öğretmen Kimliği ve Mesleki Kaygı Durumlarının İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(4), 1051-1072. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tsadergisi/issue/40949-/473660> adresinden erişilmiştir.
- Yaşar, M., Karabay, A. & Bilaloğlu, R. G. (2013). “Şimdi ben öğretmen mi oldum?” Öğretmenlik kimliğinin oluşmasında etkili olan etkenlere yönelik öğretmen adaylarının görüşleri. *Turkish Studies*, 8(7), 269-282. doi:10.7827/TurkishStudies.5337
- Willig, C., & Rogers, W. S. (Eds.). (2017). The SAGE handbook of qualitative research in psychology. Sage. <https://bit.ly/3ryxOYF/> Erişim Tarihi: 1 Nisan 22
- Zembylas, M. (2003). Emotions and teacher identity: A poststructural perspective. *Teachers and teaching: Theory and practice*, 9(3):213-238. doi: 10.1080/13540600309378
- Zembylas, M. (2005). Discursive practices, genealogies and emotional rules: A poststructuralist view on emotion and identity in teaching. *Teaching and Teacher Education*, 21(8), 935–948. doi:10.1016/j.tate.2005.06.005

ORCID

Hacer ÖZAKYÜZ 0000-0002-3165-3210

Gönül GÜNEŞ 0000-0003-3223-8163

SUMMARY

Introduction and purpose

Everyone strives to create a unique identity in order to have a place in the rapidly changing world. This identity formation process has transcended individuals and included professions. The subject of this research is the domestic theses researching the professional identity of teaching in order to distinguish the teaching profession from other professions and to give new and original meanings to the profession. In this study, all the theses accepted by YÖK on the professional identities of teachers were examined under various headings and aimed to undertake the task of indexing the researchers working in the field.

Method

This study was carried out by document analysis method. Within the scope of the study, theses were examined without any year limitation and a total of 60 theses at different levels were reached. Theses were examined in terms of language of writing, type of thesis, year of the thesis, research method-pattern, type of sampling, sample size, branch of the teachers involved in the sample, data analysis type, subject area, keywords and data collection tools used in the thesis.

Findings, Results and Discussion

According to the results of the research, the theses about the professional identities of teachers are still up-to-date in our country. When the number of theses by years is examined, it has been determined that there is a continuous increase except for 2017.

When the theses were examined in terms of research method, it was determined that 58% of the 60 theses preferred the qualitative research method, 22% preferred the mixed method and 20% preferred the quantitative method. When the research designs were examined, it was determined that the case design was in the majority.

Examining the universities and departments where theses on the professional identity of teachers are accepted; It has been determined that 30% of the 60 theses were accepted at Middle East Technical University, and 50% of them were carried out by the English language teaching department or the English language department.

It has been determined that 50% of the 60 theses examined work with teachers and 36% with teacher candidates. When the branches of the teachers were examined, it was determined that 31 out of 60 theses worked with English teachers.

When theses are examined in terms of subject area, it is determined that researchers mostly focus on professional identity perception and professional identity development, and teacher identity and teacher professional identity are preferred as keywords.

Theses that prefer the English writing language constitute 60% of the total theses. However, 68% of theses are at the master's level.

When the results in terms of data analysis technique and data collection tools are examined; As the analysis method, it was determined that 36% of the theses preferred content analysis, 26% preferred the t-test and 25% preferred the anova technique. It was determined that 34 of 60 theses used the interview technique to collect data, and 23 of them preferred to use scales.

Suggestions

Based on the results of the research, it has been determined that there is a need for support in the literature on teacher professional identity. With this situation, the following suggestions can be given for future researchers.

1- Considering that the studies on the professional identity of teachers, which emerged as a result of this research, are mostly carried out with English teachers, studies can be made on the professional identity of teachers from different branches in order to contribute to the literature.

2- It has been determined by this study that research on professional identity is mostly done with qualitative method. Based on this situation, there is a need in the literature for research that will be conducted with different methods.

3- The concept of professional identity can be used as a research topic by associating it with different fields of study in education.